

Pitanja i zadaci !!

- 1) Napiši po dva primjera za hadis koji se odnosi na riječi Poslanika, a.s., i za hadis koji se odnosi na postupke, po jedan za odobrenje i opis Poslanika, a.s., te za hadis-i kudsi.
 - a) Riječi(kavli) :
 - „Ko bude pozivao na pravi put imat će nagradu kao i oni koji ga slijede, a time neće biti umanjena njihova nagrada..“
 - „Post je štit.“
 - b) Postupci(fi'li):
 - „Poslanik a.s. se sjećao Allaha u svim situacijama.“
 - „Allahov Poslanik a.s. kada bi sjedio većinom bi bio usmjeren prema kibli.“
 - c) Odobrenje(takriri):
 - Kada su ashabi nakon bitke na Hunejnu dobili naredjenje da krenu ka Benu Kurejz i da ne klanjaju ikindiju dok ne stignu. Prije nego su stigli aksamsko se vrijeme približavalo i neki su klanjali tada, a neki su klanjali kada su stigli, zavisno kako je ko shvatio. Kada je Poslanik obaviješten o ovome nije ukorio ni jedne, ni druge.
 - d) Opis(vasfi):
 - „Poslanik a.s. je bio najljepšeg izgleda i morala.“
 - e) Hadis-kudsi:
 - „Uzivšeni kaže: 'Sine Ademov, dok god Me budes dozivao i nadao se, oprostit ću ti bez ikakvih dilema, bez obzira šta si uradio.“
- 2) Definiši hadis i sunnet.
 - Hadis je sve ono sto se pripisuje Poslaniku a.s., bilo da se radi o njegovim riječima, postupcima, odobrenjima, ili fizičke ili moralne osobine.

 - Sunnet je sve ono sto je Poslanik radio, govorio, odobravao te njegove fizičke i moralne osobine
- 3) Da li postoji razlika između hadisa i sunneta?
 - Većina učenjaka smatra da su to dva sinonima, dok ulema koja smatra suprotno uzima za argument hadise u kojima Poslanik svoje riječi naziva hadisom a djela sunnetom.
- 4) Definiši haber i eser.
 - Haber(ar. Vijest) jedan od termina za tradiciju Poslanika, ali ima šire značenje, jer se može odnositi i na praksu ashaba i tabi'ina.

-Eser(ar. trag) takođe termin za Poslanikovu tradiciju, ima šire značenje od hadisa i habera, jer se pored navedenog može odnositi i na učenjake kasnijih generacija.

5) Pokušaj pronaći još neke razlike između Kur'ana i hadisa i kudsija.

-Kur'an je i riječima i smislom od Allaha dok je hadis i kudsija samo smislom, a riječi su od Poslanika a.s.

-stil Kur'ana je mudžiza, dok stil hadisa i kudsija nije nadnaravan.

-Učenje Kur'ana na namazu je obavezno, a učenje hadisa i kudsija je neispravno.

6) Šta je *muhaddis*?

-zvanje za osobu koja se aktivno bavi hadiskom naukom, te je sposobna razlikovati vjerodostojne hadise od onih koji to nisu.

7) Koja je definicija *hafiza* u hadiskoj nauci ?

-Hadiski stručnjak koji dobro poznaje hadisku nauku i odlikuje se pamćenjem velikog broja hadisa i njihovih prenosilaca. Prema većini hadiskih učenjaka smatra da treba poznavati 100.000 hadisa za tu titulu.

8) Ko je *hudždže*, a ko *hakim* ?

-Hudždže je hadiski stručnjak koji odlično poznaje hadisku nauku i zna oko 300,000 hadisa sa nj. Senedima.

-Hakim je titula za alima koji poznaje približno sve hadise sa njihovim senedima.

9) Pokušaj provjeriti svoju memoriju tako što ćeš izabrati jedan hadis Allahovog Poslanika, a.s., i provjeriti za koliko si ga vremena naučio?

-Hadis čiji metn nije kratak a ni predug mogu naučiti za jedan sat zajedno sa prijevodom bez seneda.

10) Navedi kur'anske argumente koji ukazuju da je hadis šerijatskopравни izvor.

a) „O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim..“(En-Nisa,59)

b) „Onaj ko se pokorava poslaniku pokorava se i Allahu..“(En-Nisa,80)

c) „...Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne i da ih ne snađe bolna kazna.“(En-Nur, 63)

11) Navedi argumente iz hadisa da je sunnet šerijatskopравни izvor.

a) „Ostavljam vam dvije stvari, koje, ako ih budete slijedili, nećete zalutati: Allahovu knjigu i sunnet Njegovog Vjerovjesnika.“(Malik u Muvetta'u)

- b) „Svi će moji sljedbenici ući u džennet, osim onih koji odbiju. Ashabi tada upitaše: Božiji Poslaniče, a ko to odbija? On odgovori: Ko mi se pokorava ući će u džennet, a ko mi je nepokoran taj odbija.“(Buhari)
- c) „...Znajte da je sve što vam zabrani Poslanik isto da je zabranio i Allah.“(Ebu Davud i ibn Madže)

12) Navedi u čemu se to danas ogleda slijeđenje Božijeg Poslanika, a.s., i da li danas, uopće, postoji potreba za sunnetom?

-

13) Kako glasi ajet u kojem Allah, dž.š., naređuje Poslaniku, a.s., da ljudima tumači Kur'an?

-„...A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje i da bi oni razmislili.“(en-nahl, 44)

14) Možemo li razumjeti Kur'ann bez Poslanikovog, a.s., komentara ?

-Hadis je najbolji komentar Kur'ana i bez njega bilo bi veoma teško da razumijemo Kur'an.

15) Koji su to načini objašnjavanja Kur'ana hadisom ?

- a) Hadis objašnjava smisao nepoznatih i nejasnih riječi u Kur'anu,
- b) Hadis detaljno objašnjava i precizira Kur'anske propise i riječi koje su spomenute u općenitom smislu,
- c) Hadis ograničava opće značenje pojedinih Kur'anskih ajeta.

16) Da li je sunnet objavljen ili je plod Poslanikovog, a.s., idžtihada ?

-Hadisi koji se tiču vjere i vjerskih propisa su od Uzvišenog Allaha, dok hadisi ovosvjetskih stvari su nastali kao vid Poslanikovog idžtihada.

17) Razmisli i odgovori: da li spomenute riječi Poslanika, a.s., (da se ljudi u ovosvjetskim pitanjima drže svoje prakse) znače da se islam bavi samo pitanjem odnosa Bog – čovjek i da se ne miješa u ovosvjetska pitanja i u pitanja uređenja čovjekovog života na ovom svijetu ?

-Islam se itekako bavi pitanjem čovjekovog života, samo što se hadis odnosi na mišljenja koja je Poslanik dao na određena pitanja.

18) Pronađi i saznaj ime slijepog ashaba koji je bio jedan od Poslanikovih, a.s., mujezina.

-

- 19)** Nabroj nekoliko knjiga objavljenih na bosanskom jeziku, a koje govore o ashabima.
-
- 20)** Koja su to dva poznata dječaka, Poslanikova, a.s., unuka, s kojima se on igrao, a koje smatramo ashabima ?
-
- 21)** Da li je riječi Poslanika, a.s., da su ashabi najbolja generacija znače da je ashab bolji od svakog muslimana iz kasnije generacije? Objasni!
- Ashabi su Poslanika slijedili uvijek i u svakoj stvari koju je radio, i zato su bolji od kasnijih generacija.
- 22)** Da li se riječi Allaha, dž.š.: Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio..., mogu razumjeti da su muslimani uvijek najbolji i najnapredniji narod, ili je u nastavku ajeta spomenut uvjet za napredak ?
- U nastavku ajeta je spomenuto da su najbolji oni koji traže da se čine dobra djela, a odvrćaju od loših, i tek tada muslimani postaju najbolji narod.
- 23)** Ko su tabi'ini?
- Tab'ini su osobe koje su srele nekog ashaba, vjerujući u Muhammedovo poslanstvo, i umirući u stanju vjerovanja.
- 24)** Nabroj najpoznatije tabi'ine!
- Seid ibn Musejheb, Nafi, rob ibn Omera, Muhammed ibn Sirin, ibn Šihab Zuhri, i dr.
- 25)** Zašto hadis, poput Kur'ana, nije kompletan popisan za vrijeme Poslanika, a.s.?
- Učenjaci navode više razloga:
- Nepismenost i nedostatak materijala za pisanje,
 - Ashabi su se odlikovali jakom memorijom,
 - Poslanikova zabrana da se piše hadis iz bojazni da se ne pomiješa sa Kur'anom.
- 26)** Koje su zbirke hadisa napisane u vrijeme Poslanika, a.s.?
- Es-Sahifetu es-sadika - istinita zbirka(Abdullah ibn Amr),
 - En-nushatu el-kebire –Velika zbirka(Semure ibn Džundub).
- 27)** Ko organizuje zvanični rad na pisanju hadisa ?
- Halifa Omer ibn Abdulaziz
- 28)** Objasni pisanje hadisa!
- samoinicijativni period – kada su ashabi i tabi'ini po svojoj želji pisali hadise bez ikakve organizacije.

Nakon toga nastaje zvanični rad pisanja hadisa kada je Omer ib Abdulaziz naredio da ulemi da pristupe registriranju hadisa. Namjesnici i alimi su se odazvali naredbi i ovaj period tj II. Stoljeće se naziva „Zlatno“ jer u njemu su nastale najznacajnije zbirke.

29) Kada je došlo do nastanka Kutubu-sitte?

One su nastale u III. Stoljeću i poredane su tematski i nazvane su kuttubu- Sitte jer su najpoznatije i najvjerodostojnije.

30) Definiši hadisku zbirku po imenu džami i spomeni nekoliko primjera.

Hadiska zbirka ustrojena po temama iz raznih oblasti. Primjer:

- a) Džami od Buharije
- b) Džami od Muslima

31) Definiši hadisku zbirku po imenu sunen i spomeni nekoliko primjera.

Hadiska zbirka ustrojena po temama iz oblasti fikha.

-Sunen Ebu Davuda, Nesaije, Ibn Madže.

32) Šta je musned ?

-hadiska zbirka ustrojena po imenima ashaba.

33) Kakva je hadiska zbirka po imenu mu'dzem ?

-To je hadiska zbirka koja je ustrojena prema imenima autorovih učitelja ili imenima ashaba koji su poredani abecednim redom.

34) Spomeni jedan primjer za zbirke po imenu kutubu tahridž.

-Nasbu-r-raje liehadisi-l-hidaje od hafiza Zejle'ija.

35) Navedi osnovne detalje iz biografije Imama Buharije.

Ebu Abdullah Muhammed ibn Ismail el-Buhari(194-256)

Rođen u Buhari (Uzbekistan). Veoma rano postaje hafiz Kur'ana. Od druge do šeste godine izgubio vid, ali mu ga je Allah vratio uz stalnu dovu njegove majke.

Obišao je skoro cijeli islamski svijet, te je učio od brojnih učenjaka kao npr: Ahmed ibn Hanbel, Ishak ibn Rahevejh, Ali ibn Medini. Neki njegovi učenici koji su kasnije postali veliki alimi su: Muslim, Tirmizi, Nesai...

Jedan od rijetkih koji je dobio titulu „Emirul mu'minin fi-l hadis“.

36) Koje su osnovne karakteristike Sahiha Imama Buharije ?

El-Džami es- Sahih, najvjerodostojnija zbirka hadisa Poslanika a.s.

Buharija je imao uvjete pri sabiranju hadisa koje je stavio u puno ime zbirke a to su:

- Džami, da sabere hadise iz različitih oblasti,
- Sahih, samo vjerodostojne hadise,
- Musned, potpune senede,
- Muhtesar, namjera da zbirka bude skraćena.

Na njoj je radio 16 godina a počeo ju je u Poslanikovoju džamiji u Medini.

Ukupan broj hadisa u sahihu iznosi 9082. Neki učenjaci su imali kritiku na 80 hadisa, dok su drugi kasnije rekli da su svi hadisi sahih i da nema sumnje.

37) Koji je najpoznatiji komentar Buharinog Sahiha?

Fethu-l Bari autor Ibn Hadžer Askalani.

38) Koje su osnovne karakteristike Muslimovog Sahiha?

El-Musned es-Sahih, najpoznatije Muslimovo djelo. U njega je sabrao preko 10 hiljada hadisa, a ako isključimo ponovljene, 4000. On, za razliku od Buharije, piše obiman uvod u svojoj zbirci, gdje se osvrće na sened i njegovu važnost.

39) Koji je najpoznatiji komentar na Sahih Imama Muslima?

-el-Minhadž. Autor Nevevi.

40) Nakon posjete biblioteci napiši opis Muslimovog Sahiha.

-

41) Koji su Bošnjaci prevodili Muslimov Sahih ili njegovu skraćenu verziju?

-

42) Koje su osnovne karakteristike Ebu Davudovog Sunena ?

-Sabrao hadise iz oblasti fikha. U njega je upisao 4 800 hadisa, sa ponovljenim 5274. Odabrao je sahih-hadise i one koji su im bliski, a da je ukazao na slabe. Ebu Davud je pridavao više pažnje metnu (tekstu) hadisa, za razliku od Nesaije.

43) Koji su komentari na Sunen Ebu Davuda?

1) me'alimu-s-sunen od Ebu Sulejmana Hattabija,

2) mirkatu-s-su'ud od sujutije.

44) Koje su osnovne karakteristike Sunena Tirmizija?

Neki ovo djelo nazivaju sahihom, ali je najpoznatiji pod nazivom sunen jer je posvetio pažnju hadisima iz oblasti fikha. Sadrži oko 4000 hadisa od kojih su većina sahih, ali ima i hasen hadisa. Na njih je iznosio stepen vjerodostojnosti, a ako se radi o slaboj predaji, ukazivao je na slabost. Tirmizi ponekad nakon citiranja hadisa iznosi i mišljenja ashaba i tabi'ina u vezi s dotičnom temom. Zato se njegov sunen koristi kao jedno od osnovnih djela za proučavanje različitih pravnih škola. Uveo je novinu u hadisku terminologiju, a to je dvostruko ocjenjivanje hadisa.

45) Koji su najpoznatiji komentari na Sunen Imama Tirmizija?

a) 'Aridatu-l-ahvezi od Ibnu-l-Arebi,

b) Tuhfetu-l-ahvarezi od Abdurrahmana el-Murakfuri.

46) Spomeni najvažnije osobine Nesaijevog Sunena.

-ovo je djelo nastalo zbog savjeta njegovih prijatelja da napiše sažetiju zbirku od prvobitne koja je imala preko 11 hiljada hadisa, pa ju je nazvao Mudžteba, ali poznatije kao Nesaijev sunen. Zbog malog broja slabih predaja, stavljaju ga na mjesto

odmah iza Buharije i Muslima. Razlog tome je sto je bio veoma kritičan i oprezan prilikom prenošenja i prihvatanja hadisa. Bilježi ukupno 5761 hadis, i podijelio ih je po fikhskim oblastima.

47) Koji su poznati komentatori Sunena Nesaija?

- a) Dželaludin es-Sujuti,
- b) Muhammed ibn Abdullah Sindi Hanefi, radi se o skraćenim komentarima.

48) Ima li pokušaja prevođenja Nesaijevog Sunena na bosanski jezik ?

-

49) Navedi najvažnije osobine Ibn Madžeovog Sunena.

- U njega je sabrao 4341 hadis iz oblasti fikha, među kojima ima čak i daif hadisa i zbog toga do šestog stoljeća po hidžri nije bila svrstana u kutubu sitte. Razlog što je stavljena na 6. mjesto je taj što se u njoj nalazi preko 1000 hadisa kojih nema u ostalim zbirkama. Odlikuje se i veoma lijepom klasifikacijom hadisa za brze traganje ili iščitavanje.

50) Koji su poznati komentatori Sunena ibn Madžea?

- a) Misbahu-z-zudžadže od Sujutije,
- b) Komentar Sindi-ja.
- c) Nedovršeni komentar našeg alima Mehmed ef. Handžića – Izharu-l-behadže.

51) U kojoj se današnjoj državi nalazi mjesto Kazvin, u kojem je rođen Ibn Madže ?

U današnjoj državi Iran.

52) Objasni Ebu Hanifin rad na hadisu.

-Ebu Hanife se bio prvenstveno posvetio rješavanju šerijatsko-pravnih pitanja te nije pisao djela iz oblasti hadisa. Neki su tvrdili da je razlog tome sto ne poznaje tu nauku, sto nije tačno, jer u suprotnom ne bi bio mudžtehīd. Njegovi učenici su napisali nekoliko musneda gdje su sabrali hadise koje su čuli od svog učitelja.

53) Postoji li prijevod Ebu Hanifinog Musneda na bosanski jezik i ko je sačinio taj prijevod?

-Postoji i preveo ga je dr. Fuad Sedić.

54) Koje su osnovne karakteristike Malikovog Muvetta?

Malik je na njenom pisanju i sređivanju radio punih 40 godina. U nju je u početku uvrstio 10 od 100 hiljada hadisa koje je Malik znao, ali je kasnijim uređivanjem ostalo svega 1720 hadisa sa mišljenjima ashaba i tabi'ina. Od toga je 600 sa spojenim senedom do Poslanika a.s. 222 su mursel-hadisi a ostalo predaje ashaba i tabi'ina.

55) Ko je radio na prijevodu Malikovog Muvetta na bosanski jezik i koju je predaju koristio ?

-

56) Objasni rad imama Šafije na polju hadisa.

-sa deset godina naučio Malikov Muvetta, te je posebnu pažnju posvetio fikhu i hadisu. Hadise u njegovom musnedu je zapisao Ebu Abbas el-Esamm, a radi se o hadisima koje je Šafija naveo u svojim djelima Umm i Risale.

57) Da li je Šafija sakupio zbirku hadisa?

- On nije napisao ni jedno hadisko djelo, ali su to uradili njegovi učenici.

58) Koje su osnovne karakteristike Ahmedovog Musneda?

Sadrži oko 30 hiljada hadisa ne računajući ponovljene, a sa njima 40 000. Hadisi su poredani po prioritetu, prvo idu četverica halifa, pa preostala šestorica kojima je obećan džennet. U njegovom se Musnedu nalaze i jako slabi hadisi, ali se oni ne odnose na temeljne stvari u islamu već na podsticanje na dobro i odvrćanje od lošeg a to se može tolerisati.

59) Uporedi rad na hadisu od strane četvorice imama.

-

60) Koje su dvije temeljne grane hadiske nauke i čime se bave ?

- a) 'ilmu hadisi rivajeten- bavi se pamćenjem, preciznim prenošenjem i čuvanjem tradicije Allahovog Poslanika a.s.
- b) 'ilmu hadisi dirajeten- poučava sva pravila i uvjete koji se moraju ispuniti kod ravija, seneda i metna.

61) Nabroj najvažnija djela iz hadiske nauke.

- 1) Muhaddisu –l-fasilu bejne ravi ve-l-va'i – autor Ramehurmuzi,
- 2) 'Ulumu-l-hadis – Hakim Nejsaburi.
- 3) El-Kifaje – Hatib Bagdadi.
- 4) Tedribu ravi – Sujuti.
- 5) Ulumu-l-hadis ve mustalehuhu – Subhi Salih.

62) Koje su to metode učenja i prenošenja hadisa ?

- 1) Metoda slušanja,
- 2) Metoda čitanja i izlaganja,
- 3) Metoda odobrenja
- 4) Metoda uručivanja
- 5) Metoda korespondiranja/dopisivanja
- 6) Metoda obavještenja
- 7) Metoda oporuke
- 8) Metoda nalaženja.

63) Koje od ovih metoda se koriste danas ?

Najviše se koristi metoda nalaženja.

64) Ko može biti učenik a ko prenosilac hadisa?

Učenik može biti bilo koja osoba koja ima sposobnost razumijevanja i shvatanja, dok da bi osoba bila pouzdani prenosilac mora da ispuni neke uvjete:

- 1) El-islam- mora biti musliman.
- 2) El-bulug ve-l-akl – punoljetan i mentalno zdrav,
- 3) El-'adale – čestitost,
- 4) Ed-Dabt – preciznost.

65) Da li je dopušteno iznositi negativne ocjene o ravijama, jer je to ogovaranje ?

Jeste, jer bez ove discipline ne bi mogli razlikovati pouzdane od nepouzdanih ravija, sto bi rezultiralo miješanjem sahih i slabih hadisa.

66) Koji su uvjeti za onoga ko ucjenjuje ravije ?

- 1) Da bude poznat kao učen, bogobožan i iskren,
- 2) Da dobro poznaje problematiku ove discipline,
- 3) Dobar poznavalac arapskog jezika,
- 4) Mora biti pravedan i umjeren.

67) Koje su kategorije pouzdanih a koje kategorije nepouzdanih ravija?

Pouzdana:

- 1) Sikatun sikat – najpouzdaniji,
- 2) Sikatu – pouzdan,
- 3) Hasen hadis – dobri.
- 4) Jurva hadis – njegovi se hadisi mogu prenositi.

Nepouzdana:

- 1) Daif- slabi,
- 2) Daif džidden – jako slab,
- 3) Kazib – lažov,
- 4) Kezzab (ekzebu- nas)- najveći lažov.

68) Čime se bavi hadiska disciplina ilmu ileli-l hadis ?

Ona se bavi pronalaženjem suptilnih i teško uočljivi grešaka i propusta u hadisu, a sto utječe na njegovu vjerodostojnost.

69) Kako hadiski stručnjaci otkrivaju el-ilel?

Mogu otkriti samo zavidni učenjaci hadisa koji posjeduju visok stepen znanja, objedinjavanje vise predaja hadisa, njihovo upoređivanje i upoređivanje prenosilaca tih predaja.

70) Koja su djela napisana iz ove discipline ?

Najpoznatije djelo i najobimnije je 'Ilel od Darekutnija.

71) Šta je predmet hadiske discipline ilmu muhtefi-l-hadis ?

Bavi se tumačenjem i usklađivanjem naizgled proturječnih hadisa.

72) Koja djela poznaješ iz ove discipline ?

- 1) Ihtilafu-l-hadis – od Šafije,

2) Muškilu-l-asar - od Tahavije.

73) Čime se bavi Ilmu nasihi-l-hadisi ve mensuhihi ?

Poučava derogirajuće i derogirane hadise i bavi se njima.

74) U čemu se ogleda važnost ove hadiske discipline ?

Ogleda se u tome što zlonamjerni i neupućeni ljudi mogu razumjeti da se Poslanik a.s. dvoumio i mijenjao propise kako je htio, i to ova disciplina analizira hadise te uklanja tu suprotnost među njima.

75) Kako prepoznamo derogaciju u hadisu ?

- 1) Riječi Poslanika – gdje direktno ukazuje na derogaciju,
- 2) Riječi nekog od drugova Poslanika a.s.
- 3) Poslanikova a.s. biografija i određivanje kada je koji hadis kazan.

76) Koja su djela napisana iz ove hadiske discipline ?

- 1) Nasihu-l- hadis ve mensuhuhu od Ibn Muhammeda Esrema,
- 2) El-tibaru od Ebu Bekr Hazimi.

77) Kako dijelimo hadis s obzirom na ishodište ?

- 1) El-hadisu-l-kudsi
- 2) El-hadisu-l-merfu
- 3) El-hadisu-l-mevkuf,
- 4) El-hadisu-l-maktu.

78) Kada predaju od ashaba tretiramo kao da je to od Poslanika, a.s., i kako se takva predaja naziva ?

Takav se hadis naziva *merfu hukmen*, a tretira se pod sljedećim okolnostima:

- a) Kada ashab govori o temi o kojoj se ne govori po ličnom mišljenju kao što je Sudnji Dan, gajb itd.
- b) Ako ashab neko djelo vezuje za doba Poslanika a.s.
- c) Ako ashabi kažu da im je nešto naređeno ili zabranjeno,
- d) Ako kažu da je nešto „od sunneta“.
- e) Ako se pored ashaba upotrijebi izraz *jerfeuhu* ili *jenmihi*, što znaci da je taj ashab to čuo od Poslanika a.s.

79) Šta je mutavevatir i kako ga dijelimo ?

To je hadis koji u svakoj generaciji prenosi veliki broj prenosilaca za koje je nemoguće posumnjati da su se uslovno rečeno dogovorili na laž.

Dijeli se na dvije vrste:

- 1) El-mutevatir el-lafzi
- 2) El-mutevatir el ma'nevi.

80) Zašto je mutevatir jedina vrsta hadisa kod koje se ravije ne ispituju ?

Zato što veliki broj prenosilaca u svakoj generaciji daju dovoljnu garanciju za vjerodostojnost hadisa.

81) Definiši mešhur-hadis ?

To je hadis koji u svakoj generaciji prenosi 3 ili više prenosilaca, ali ne dostiže stepen *mutevatira*.

82) Kako definišemo aziz a kako garib-hadis ?

Aziz se definiše kao hadis koji u svakoj generaciji prenose najmanje dvojica prenosilaca.

Garib hadis je hadis koji u svakoj generaciji prenosi samo jedan ravija.

83) Kako hadis dijelimo prema spojenosti seneda ?

- 1) El-muttasil – sened potpuno spojen,
- 2) El-musned – sened spojen sve do Poslanika a.s.
- 3) El-mu'an'an – u senedu se neki od ravija koristi izrazom '*an*.

84) Kako glasi podjela hadisa po prekinutosti seneda ?

- 1) Munkati - u senedu nedostaje jedan ravija prije ashaba,
- 2) Mu'dal – nedostaju dvojica ili više ravija uzastopno,
- 3) Mursel – hadis koji tabi'in prenosi od Poslanika a.s.
- 4) Mua'llek – nedostaje jedan ili više ravija s pocetka ili kraja seneda,
- 5) Mudelles – u sebi sadrzi tedlis(varanje ili prikrivanje nedostatka)

85) Definiši sahih-hadis !

To je hadis sa spojenim senedom koji prenose pouzdani i sigurni prenosiooci, ne posjeduje nikakav skriveni nedostatak i ne protivi se jačem hadisu od sebe.

86) Šta je hasen-hadis i koja je razlika između vjerodostojnog i dobrog hadisa ?

To je hadis sa spojenim senedom koji prenose pouzdani prenosiooci, ali manje sigurni od prenosilaca sahih hadisa.

-Razlika je to sto sigurnost i memorija kod ravija nije na stepenu sahiha.

87) Definiši slabi hadis i navedi njegovu podjelu.

Da'if hadis je hadis koji ne ispunjava jedan ili više uvjeta sahih hadisa.

Vrste:

- 1) Zbog prekinutog seneda(vec smo nabrojali)
- 2) Zbog slabosti ravije:
 - a) Mevdu'(izmišljen)
 - b) Metruk(ravija optužen na laž)
 - c) Munker(nemaran ili nesiguran ravija)
 - d) Mu'allel(sadrži 'illel)
 - e) Mudtarib(više kontradiktornih predaja)
 - f) Maklub(zamjena u metnu ili senedu)
 - g) Mudredž(postoji neki dodatak).

88) Objasni kakav odnos u vezi s primjenom trebamo imati naspram slabog hadisa.

-Daif hadis se bez dileme ne može služiti kao argument u akaidskim i šerijatsko-pravnim pitanjima. Ali se može primjenjivati za podsticanje na činjenje dobrih djela, ali mora ispunjavati neke uvjete kao što su:

- 1) da taj hadis ne bude jako slab,
- 2) da je u skladu sa islamskim principima i pravilima,
- 3) da kategorički ne tvrdimo kako je to rekao Poslanik a.s. nego da se ogradimo riječima poput *prenosi se od Poslanika* itd.

89) Zašto su izmišljeni hadisi i ko je izmišljao hadise na Poslanika, a.s. ?

Postoji više razloga kao što su:

- 1) Politička razilaženja,
- 2) neprijateljstvo prema islamu,
- 3) fanatizam i pristranost mjestu, plemenu, naciji ili mezhebu,
- 4) neznanje koje navodi na izmišljanje hadisa radi podsticanja na dobro i odvratanja od zla,
- 5) stjecanje nafake i želja za spominjanjem čudesnih predaja koje ljudi rado slušaju

90) Koje su zbirke apokrifnih hadisa ?

- 1) Kitabu-l-mevdu'at – od Ibnu-l-dževzi,
- 2) El-laliu-l-masnu'a fi-l-ehadis el-mevdua – Sujuti.

91) Šta su uradili hadiski učenjaci da zaštite hadis od izmišljanja ?

Oni su poduzeli određene korake koje možemo sažeti u nekoliko tačaka:

- a) Traganje za senedom hadisa,
- b) Kritički osvrt na prenosiocima u senedu,
- c) Uspostavljanje kriterija i utvrđivanje znakovana osnovu kojih možemo prepoznati lažne hadise.
- d) Pisanje zasebnih zbirki koje sadrže lažne hadise.

92) Kako možemo prepoznati da je neki hadis izmišljen ?

Tako što ćemo vidjeti znakove u senedu ili metnu hadisa na osnovu kojih ih prepoznavamo.

93) Koje su metode pronalaska hadisa ?

Pronalaska hadisa na osnovu:

- 1) Imena ashaba koji ga prenosi,
- 2) Prve riječi u tekstu hadisa,
- 3) Bilo koje riječi u metnu hadisa,
- 4) Teme o kojoj govori,
- 5) Sumnje u stepen vjerodostojnosti.

94) Kako koristimo svaku od spomenutih metoda ?

Tako što ćemo koristiti određene knjige bez kojih ove metode ne možemo primjeniti.

95) Koje su smjernice za razumijevanje sunneta ?

- 1) Razumijevanje sunneta u svjetlu Kur'ana,

- 2) sabiranje svih hadisa na jednu temu,
- 3) razumijevanje hadisa u svjetlu njihovih povoda, intencija i okolnosti u kojima su kazani,
- 4) razlikovanje promjenljivog sredstva od trajnog cilju hadisu itd.

96) Zašto su nam potrebne ove smjernice ?

Potrebne su nam zbog ispravnog razumijevanja sunneta.

97) Objasni stav šiija naspram sunneta.

Njihov stav prema sunnetu se razlikuje od stava većine muslimana. Oni smatraju da ne mogu prihvatiti hadise od ashaba koji su po njihovom mišljenju spriječili da Alija postane prvi halifa. Na taj način prihvataju samo oko petnaest ashaba. Također prihvataju hadise od svojih navodno nepogrešivih imama a odbacuju sve druge, te zbog toga Muslimova ili Buharijina zbirka hadisa ne znaci mnogo, jer ne ispunjava njihove uvjete vjerodostojnosti.

98) Kakav je odnos haridžija naspram sunneta ?

Oni smatraju nevjernicima Aliju, Osmana, i sve druge ashabe koji su prihvatili arbitražu, što znaci da ne prihvataju ni jedan hadis od ovih ashaba. A to je uzrokovalo čudne šerijatsko-pravne stavove i propise koji se razlikuju od mišljenja većine muslimana.

99) Kako odgovoriti orijentalistima na njihove dileme i pogrešne stavove naspram sunneta ?

100) Koje su prve škole hadisa ?

Prva škola hadisa se zvala Nuriya i osnovana u šestom stoljeću po hidžri u Damasku. Kasnije u Osmanskom carstvu takva prva škola se zvala Edreni.

Poslije se takve škole otvaraju sirom turske pa i na našim krajevima u Pruscu, Livnu, Sarajevu kao i u drugim bh gradovima.